

HAYOT GO'ZAL YASHASH UCHUN 1001 SABAB

Zohidova Zamira Hazratovna

Qahqadaryo viloyati Kitob tumani 90 –umumiy

o`rta ta`lim maktab amaliyotchi psixologi

Annotatsiya: mazkur maqolada har bir insonning o`z hayot yo`lini mustaqil o`zi tanlashi va munosib hayot formulasini tanlashdagi muammolar hamda ularni bartaraf etish yo`llari haqida fikr va mulohazalar keltirib o`tilgan.

Kalit so`zlar: hayot, muammolar, maqsad, ijobiy yechim, ota-ona ko`magi, pedagogik-psixologik tavsiyalar.

Biz barcha insonlar bir yer yuzida yashaymiz, har birimiz o'z fikrlarimiz, his-tuyg'ularimiz, sevgimiz va nafratimiz bilan dunyoni boshqacha ko'ramiz. Xudo insonni yaratgan bo'lsa-da, inson o'z hayotining yaratuvchisiga aylandi. Hayotimiz qisqa vaqtdan iborat bo'lib, uni imkon qadar mazmunli, yorqin va qiziqarli o'tkazishga intilishimiz zarur. Agar biz his-tuyg'ularimizni ichimizda saqlab, dunyoviy shovqin-surondan chetlanib, boshqalarni eshitmay, sevgi va mehrni unutib, faqat o'zimiz uchun yashasak, hayotni to'liq anglamagan baxtsiz insonlarga aylanamiz. Inson tinchlikka erishish uchun yaratilmagan; hayot ehtiroslar va qarama-qarshiliklar o'yini sifatida davom etadi. Ushbu o'yinni muvaffaqiyatli boshqara olganlar maqsadlariga erishadilar.



Inson «kuyish» uchun tug'iladi, ya'ni g'oyalar olovida yonib, boshqalarni haqiqiy hayotga chorlash uchun yashaydi. Hayotdan nafratlangan odam baxtsizdir. Ozod bo'lgan va bu erkinlikni boshqalarga bergan kishi go'zaldir. «Odamlar uchun yashash» shiori hamma uchun bo'lmasa-da, ko'pchilik uchun hayot mazmuniga aylanishi kerak. Buyuk yozuvchi M. Gorkiy ta'kidlaganidek, «O'zingizga achinmang - bu yer yuzidagi eng mag'rur, eng go'zal hikmatdir.» Men buyuk insonlarning hayotiga qoyil qolaman. Jahon adabiyoti klassiklari, rassomlar, aktyorlar, qo'shiqchilar nafaqat tarixga kirib qolgan, balki Yer yuzida o'zlarining yorqin izlarini qoldirib, odamlarni hayratga solganlar. V. G. Belinskiy shunday deb yozgan edi: «Buyuk odamning hayoti tomoshasi har doim go'zal manzaradir: u ruhni ko'taradi ... faollikni qo'zg'atadi».

Men va mening avlodim hali oldinda. Bir oz vaqt o'tib, biz yangi, notanish hayotga qadam qo'yamiz. Albatta, har kim o'z yo'lidan boradi, lekin unutmangki, Yer yagona va umumiydir, unga g'amxo'rlik qilish esa butun insoniyatning vazifasidir. Har kim o'zidan boshlashi kerak: u odamlar uchun nima qildi? U yer yuzida qanday «iz» qoldirdi?



Haqiqiy odam uchun irodani aqlga bo'ysundirish qobiliyati muhimdir. Faqat shunday odamlar barcha sinovlardan o'tadi va faqat ular Yerni qutqaradi. Buyuk pedagog A.S. Makarenko ta'kidlashicha, «buyuk iroda - bu nafaqat nimanidir orzu qilish va unga erishish qobiliyati, balki o'zini majburlash va kerak bo'lganda nimadandir voz kechish qobiliyatidir». Inson go'zal va zo'ravon yashashga intilishi, odamlarni sevish, mehribon va hamdard, mard va olijanob bo'lishi, ona va Vatanni sevishi kerak. Bu haqiqatlar hamisha bardavomdir. Hayot biz uchun bir imkoniyat va uning qanday o'tilishi to'liq bizning qo'limizda. Hammamizga bu haqiqatni o'rgatishdi, ammo hamma ham bu bilimlarni amalga oshira olmaydi. Hayotni haqiqatan qadrlash va uning har bir daqiqasini to'liq anglash kerak. Yer yuzida har bir inson bir marta yashaydi, va bu faqat bir imkoniyatdir. Shuning uchun, bu imkoniyatni yaxshilab, o'zimizga va boshqalarga foyda keltiradigan tarzda yashashimiz zarur.

Odamning hayoti qisqa va uning ma'nosi ko'plab omillarga bog'liq. A.P. Chexovning aytganlari shunday deyilgan: “Hayot bir marta beriladi, va uni quvnoq, mazmunli va chiroyli yashashni xohlaysiz”. Bu so'zlar bizni o'z maqsadimizni

aniqlashga undaydi. Har kim o‘zining hayotiga nisbatan farqli qarashga ega, lekin asosiy maqsad bitta – hayotda iz qoldirish, yaxshi ishlar qilish va boshqalarga ijobiy ta’sir ko‘rsatishdir. Biror inson hayotiga qanday qarashda bo‘lsa, shunday yashaydi. Odamlar turli xil yo‘llardan boradilar, ammo eng muhim savol bitta: “Men bu dunyoga nega keldim? Kim uchun yashayapman va nima uchun yashayapman?” Shu savollarga javob topgan insonlar haqiqatdan ham maqsadli yashaydilar. Boshqalar esa o‘zlarini kelajakda nima kutayotganini bilmaydi, bir kunlik rejalari bilan hayotini o‘tqazib yuboradi. Aksariyat holatda, ertaga nima bo‘lishini aniq bilish qiyin, lekin buni yaratish imkoniyatimiz bor. Shu o‘rinda, ko‘plab buyuk insonlar, olimlar va mutafakkirlarning muvaffaqiyatlariga misol keltirish mumkin. Ular qanday qilib o‘z maqsadlariga erishganlar? Ular qanday qilib tarixda o‘z izlarini qoldirishgan? Bu savollarga javob, eng asosiysi, shundaki, ular hech qachon qo‘rquvga berilmagan, va ular har doim harakatda bo‘lganlar. Ular o‘zlari uchun yuksak maqsadlar qo‘yishgan va ularni amalga oshirish uchun mehnat qilishgan. Misol uchun, kalendar, telefon, kompyuter va boshqa bir qancha buyuk ixtirolar insoniyat aqli tomonidan yaratilgan. Bu kabi kashfiyotlar, hayotimizni yaxshilashga yordam beradi.

Biroq, inson o‘z imkoniyatlari chegarasiz mavjudotdir. Hozirda uchayotgan odamlar haqida eshitganimizda hech qanday hayratlanmaymiz. Bu ko‘rinish biz uchun oddiy holga aylangan. Har qanday texnologiya, robotlar, mashinalar, va boshqa hayotimizga



qulaylik yaratadigan ixtirolar, barchasi insonning aqli va mehnati natijasidir. Odam o'z qobiliyatini amalga oshirib, hayotini yangilash uchun harakat qilishda davom etmoqda. Bunday o'zgartirishlarni kiritish har bir inson uchun muhimdir. Shu bilan birga, maqsadni belgilash va unga erishishning muhimligi haqida ham unutmash kerak. Har bir insonning maqsadi o'ziga xosdir, lekin barcha maqsadlar bitta umid bilan birlashadi: ularga erishish va yaxshilik qilish. "Insonda bir foiz qobiliyat va to'qson to'qqiz foiz mehnat muvaffaqiyatga yetaklaydi" degan gap to'g'ri. Biroq, har doim muvaffaqiyatlarning ortida faqat bitta omil turadi: bu qobiliyatni hayotda amaliyotga tatbiq etish.

Ko'pincha odamlar muvaffaqiyatsizlikdan qo'rqib, ishini boshlashdan qo'rqishadi. Ammo hayotda o'zgarishlarni kiritish uchun o'zini cheklash, ikkilanish va qo'rquvni yengib o'tish zarur. Agar biz bularni yengsak, yuksak maqsadlarga erishishimiz mumkin. O'zingizga ishonish, tavakkal qilishni o'rganish va hayotni o'zgarishga tayyor bo'lish kerak. Bu bizning kelajagimizni yaratishda muhim qadam bo'ladi.

Arastuning hayotga nisbatan aytgan fikri, maqsadga erishish yo'lidagi birinchi qadamning muhimligini ta'kidlaydi. Birinchi qadamni qo'yish — bu maqsadga yaqinlashishning eng muhim bosqichi. Hayotimizda har bir qadamni aniq va maqsadli qo'yishimiz kerak, chunki bu bizni orzu va niyatlarimizga erishish uchun zarur bo'lgan motivatsiya bilan ta'minlaydi. Barchamiz hayotda o'z orzularimizni ro'yobga chiqarishni xohlaymiz, lekin bu faqat orzu qilish bilan cheklanmasligi kerak. Arastu ta'kidlaganidek maqsadga erishish uchun avvalo ishonch, qat'iyatlik va o'z-o'zini nazorat qilish zarur. Maqsadli hayot, faqat nafaqat orzu qilish, balki harakat qilishni talab qiladi. Har bir insonning o'ziga xos hayot maqsadi bor, lekin bu maqsadni amalga oshirish uchun belgilangan rejalar va ularning amalga oshirilishi muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, hozirgi kunda davlat rahbarlari ham xalqning maqsadlarini, orzularini tushunib, ularni amalga oshirishga qaratilgan islohotlarni amalga oshirmoqda. Prezidentning mamlakatda amalga oshirgan islohotlari, odamlarning hayotini yaxshilashga, ularga yangi imkoniyatlar yaratishga xizmat qilmoqda. Odamlar orasidagi

o‘zaro munosabatlarni yaxshilash, ijtimoiy faollikni oshirish, va xalqni ko‘proq eshitish – bularning barchasi hayotning yangi ma’nosini keltirib chiqarmoqda. Shuningdek, davlat rahbarining xalq bilan to‘g‘ridan-to‘g‘ri uchrashuvlari, ularning dardini eshitib, ijtimoiy muammolarni hal etishga qaratilgan sa’y-harakatlarining samarasi ko‘rilyapti. Bu orqali nafaqat odamlarning turmush sharoiti yaxshilanmoqda, balki ularda yangi umid va kelajakka ishonch paydo bo‘lmoqda. Bu o‘zgarishlar faqat insonning hayotini yaxshilash bilan cheklanmaydi, balki butun jamiyatning siyosiy faolligini ham oshiradi, shu bilan birga, xalqni yangi kelajakka olib chiqadi.

Hayotda maqsadli yashash faqat o‘zimizni anglash va harakatga o‘tish bilan bog‘liq. Har bir insonning hayoti o‘ziga xos va unikal, shuning uchun har birimiz o‘zimizni yanada rivojlantirish va boshqalarga yordam berish orqali ulkan o‘zgarishlarni yaratishimiz mumkin. Arastu, aynan shu maqsadli va qat’iyatli hayot tarzini anglatadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Z.T. Nishanova «Rivojlanish psixologiyasi. Pedagogik psixologiya».
2. Xasanova.O U «Maktabgacha ta’lim pedagogikasi «
3. Ganiyeva, M. (2021). Effective Methods of TRIZ.
4. Ганиева, М. А., & Жумаева, Ш. Х. (2018). Формирование методов групповой работы с учащимися общеобразовательных школ. Вопросы науки и образования, (10 (22)), 149-151.
5. Maftuna, G. (2021). Effective ways to Use Triz (The Theory of Inventive Problem Solving) in Elementary School. Pindus Journal of Culture, Literature, and ELT, 9, 85-88.